

မာလိမာဒီးခီဖျို တဂဲလိာ်ကွဲလါ ဖိ သက်ကတိတ်တိတ်ကျဲတဖန်အပူ

S'GAW KAREN

တဂဲလိာ်ကွဲန့ဉ်မ့တ်မနုလဲဉ်.

တဂဲလိာ်ကွဲန့ဉ်မ့တ်မနုလဲဉ် လာဟီဉ်ခိဉ်ဒီဘုဉ် ဒုးနဲဉ်လါ ပုၤဖိသ့ဉ်တဖန်မာလိမာဒီးဒီးဒိဉ်ထီဉ်ထီထီဉ် ဖဲအဝဲသ့ဉ်န့ဉ်လါပုဉ်ဃုဉ်လါ တဂဲလိာ်ကွဲလါအကဲဘျူးလါ ဒီးသ န့ၤထီဉ် အသးလါတဂဲလိာ်ခီဖျိုတဖန်အဖီခိဉ်အခါန့ဉ်လါ.

“တဂဲလိာ်ကွဲန့ဉ်မ့တ်မနုလဲဉ်အလီၤအိဉ်သပုၤကတိတ်လါ ကထီဉ်ဟူးထီဉ်ဂဲၤထီဉ်ဒီး ကဟ် ဖိဉ်မာသကိးတဂဲလိာ်ဃီလါ ပုၤဖိသ့ဉ်အတဂဲကုဉ်သ့ဖးဘဉ်, နီၤခိမိဉ်ပုၤ, ပုၤတတဒီး တဂဲသ့ ဘုးအိဉ်ထီဉ်တဂဲသ့တဂဲလဲၤလဲၤဃဲဃဲအပူလါ. ဖိသ့ဉ်ကတိတ်တိတ်တဂဲလါအတုၤလါတဂဲလါတဖန် စူးကါ တဂဲသိဉ်လိဒီးတဂဲမာလိ မာဒီးတဂဲရဲဉ်တဂဲကျဲဟ်ဖိဉ်တဖန် လါက ဆီဉ်ထွဲမာၤတဂဲ တဂဲဘုဉ်ထွဲခိဉ်သလိာ်သးကဒဲ ကဒဲလါအဂါအကျဲၤဒီးဟ့ဉ်ဒီဟ့ဉ်နီၤလါတဂဲဒီးပုၤဖိသ့ဉ်တဖန်လါ. ခီဖျိုတဂဲလိာ်ကွဲဒီးတဂဲခွဲဂုၤဟ်ဘဉ်အဂါတဖန် ပုၤဖိသ့ဉ်မာလိ န့ၤလါ ကမာတဂဲ ကဲထီဉ်လိဉ်ထီဉ် ဒီးသ့ဉ်ထီဉ်တဂဲထီဉ်တဂဲမိဉ်ဘဉ်ဃးဒီး ပုၤတတဒီးဟီဉ်ခိဉ်ဒီ ဘုဉ်အန့ဆာဉ်, ပုၤကညီ, တဂဲလိာ်တဂဲကျဲတဖန်, တဂဲဖိးတဂဲလိာ်တဖန်ဒီးတဂဲလဲၤခီဖျို တဖန်လါအဝဲသ့ဘုဉ်ကွဲဆာဉ်မဲာ်ဝဲကိးမုၢ်နီၤဒီးန့ဉ်လါ.”

- VEYLDF, 2016, pg. 14

တဂဲလိာ်ကွဲန့ဉ်မ့တ်မနုလဲဉ်အန့ဆာဉ်လါန့ဖိအဂီၢ်ဒီး တဂဲအံၤမ့တ်မနုလဲဉ်အဂီၢ်အကုဉ်လါ အဝဲသ့ဉ်အတဂဲမာလိမာဒီးဒီးတဂဲဒိဉ်ထီဉ်န့ဉ်လါ. တဂဲလိာ်ကွဲမာၤန့ဖိလါကမာန့ဉ်ပုၤအသးဒီးအ ဝဲသ့ဉ်အတဂဲလဲၤခီဖျိုအန့ဆာဉ်ခိဉ်ဃးဒီးဆဲးမာဒိဉ်ထီဉ်ထီထီဉ် တဂဲသ့ဉ်ညါန့ဉ်ပုၤလိာ်အနီၢ်ကစၢ်အသးဂါဂါကျဲၤကျဲၤ န့ဉ်လါ. ခီဖျိုတဂဲလိာ်ကွဲ န့ဖိဆိမိဉ်မ့တ်, မာဒီးတဂဲ, ဒုးအိဉ် ထီဉ်, ဃုသ့ဉ်ညါ, ဃီသမံထံ, ဆဲးကျိးတဲသကိးတဂဲ, သံကွဲၤသံဒီးတဂဲ, တဲတဂဲ, ဒိကန့ဉ်တဂဲ, ဆိကမိဉ်တဂဲ, တူဉ်ဘဉ် တဂဲ, ထိးဘူးတဂဲဒီးန့ၤကျဲတဂဲတဖန်သ့န့ဉ်လါ. တဂဲလိာ်ကွဲပုဉ်ဃုဉ် ဒီးတဂဲတဂဲပီဉ်တဲကျဲၤသကိးတဂဲ, တဂဲဃုဉ်လါတဂဲဂုၤကီတဖန်, တဂဲမာကွဲတဂဲလါအလိဘဉ်ယိဉ်တဖန်, တဂဲမာကွဲတဂဲအသိအသိတဖန်, ဒီးကွဲတဂဲ မာအသးဒီးလဲဉ်န့ဉ်တက့ၢ်. န့ဖိက မာလိမာဒီးတဂဲဘုဉ်ဃးဒီးအဝဲသ့ဉ်အနီၢ်ကစၢ်အသးဒီးပုၤအဂါတဖန်, မာလိန့ၢ် တဂဲလိာ်ကွဲတဂဲသိဉ်တဂဲသိတဂဲဘျူးတဖန်, ဃုတံၤသကိး, သ့ဉ်ထီဉ်တဂဲရဲလိာ်မုၢ်လိာ် ဒီးတဂဲန့ဉ်ပုၤလါ အိဉ်လါအဝဲသ့ဉ်အကတိတ်ပုၤ ပုဉ်ဃုဉ်ဒီးအဝဲသ့ဉ်အပူၤကုဉ်ဘဉ် ကုဉ်သ့တဖန်ဒီးပုၤဖိသ့ဉ်အဂါတဖန်န့ဉ်လါ.

ဘဉ်တဘျီဘျီပုၤဖိသ့ဉ်တဖန်ကဲလိာ်ကွဲထဲတဂဲမဲၤ, ဂဲလိာ်ကွဲဒီးပုၤဖိသ့ဉ်အဂါတဂဲ ဂါ မ့တမ့ၢ် ခံဂါဒီး ဂဲလိာ်ကွဲလါပုၤဖိသ့ဉ်အကုဉ်ဖိ မ့တမ့ၢ် ကရူၢ်ဖးဒိဉ်အပူလါ. တဂဲလိာ် ကွဲကမ့တ်မနုလဲဉ်အသိအသိသ့ မ့တမ့ၢ် ဘုဉ်ဘျီသ့, လါအတဟူးတဂဲၤ မ့တမ့ၢ် ဟူးဂဲၤသ့န့ဉ်လါ.

“တဂဲလိာ်ကွဲလါတအိဉ်ဒီးတဂဲမာတဂဲတဂဲအကတိတ် န့ဉ်ဟ့ဉ်ပုၤဖိသ့ဉ်တဖန်ဒီးတဂဲ ဆါကတိတ်လါကဒုးအိဉ်ထီဉ်တဂဲအသိ, ဃီသမံထံတဂဲဒီးဃုသ့ဉ်ညါတဂဲအသိ, စူးကါ တဂဲဖိးတဂဲလိာ် ဒီးတဂဲမာၤလါအကဲဘျူးတဖန်လါအဘဉ်အကမ့တ်တအိဉ်အကလုာ်ကလုာ်န့ဉ်လါ.”

- VEYLDF, 2016, pg. 21

မာလိန့ၢ်တဂဲခီဖျိုတဂဲလိာ်ကွဲ

ကွဲသရဲဉ်တဖန်ဒီးပုၤကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သ့တဖန် ရဲဉ်ကျဲၤလိာ်တဂဲရဲဉ်တဂဲကျဲၤ လါကမာလါ ပုၤပုၤဖိသ့ဉ်တဂဲစုဉ်စုဉ်လါအထီဉ်တဂဲမာၤ အတဂဲသးစဲဒီးတဂဲလိဉ်ဘဉ်တဖန်လါ. အဝဲသ့ဉ် မာတဂဲအံၤခီဖျို ဟ့ဉ်လါတဂဲလိာ်ကွဲ-ဒီးသန့ၤတဂဲလဲၤခီဖျိုအကလုာ်ကလုာ် လဲၤလဲၤဃဲဃဲ လါတဂဲမာလိမာဒီးန့ဆာဉ်ခိဉ်ဃးလါအိးထီဉ်သးတဖန်အပူ, တဂဲလိာ် ဖဲပုၤဖိသ့ဉ်တဖန် သုးထီဉ်သုးလိာ်သးသုလါတဂဲသဘျူးအပူ လါတဂဲလိာ်တဂဲကျဲလါ တဂဲအိဉ်ဒီးတဂဲကျဲအဘဉ်စါန့ဉ်လါ.

ကအိဉ်စုဉ်ကိးဒီးတဂဲဟူးတဂဲလါတဂဲပုၤအါရဲဉ်ကျဲၤအိးဒီးအညီန့ၢ်တနီၢ်, ဒဲအမ့ၢ် တဂဲဒုး တဂဲအူ, တဂဲတပူဒီးတဂဲတဂဲပီဉ်တဲသကိးတဂဲန့ဉ်လါ. အါတကွဲလါတန့ၢ်အတီၢ်ပူ, ပုၤဖိသ့ဉ်တ ဖန်ကမာတဂဲဆါတဂဲလါအဝဲသ့ဉ်အနီၢ်ကစၢ် ဘဉ်ဃးဒီး အဝဲသ့ဉ်ကဲလိာ်ကွဲလါတဂဲလိာ်ဖဲလဲဉ်, ကဲလိာ်ကွဲဒီးမတဲလဲဉ်, ဒီးအဝဲ သ့ဉ်ကစူးကါတဂဲဆါကတိတ်လါ တဂဲလိာ်ကွဲတဂဲ ဟူးတဂဲလိာ်ဆီဒုဉ်တဂဲအပူဆဲးယံာ် လဲဉ်န့ဉ်လါ. ပုၤကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သ့တဖန် ကဟ့ဉ်လိာ်တဂဲဆီထွဲမာၤဒီးတဂဲဟံးစုန့ဉ်ကျဲတဖန် ဖဲ ပုၤဖိသ့ဉ်လိဉ်ဘဉ်တဂဲမာၤအခါန့ဉ်လါ.

ပုၤကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သ့တဖန် ကစူးကါ တဂဲသိဉ်လိအကျဲသန့ၤလိာ်ဆီအကလုာ်ကလုာ် လါကဆီဉ်ထွဲမာၤပုၤဖိသ့ဉ် လါကသ့ဉ်ထီဉ် တဂဲအဲဉ်မာလိမာဒီးတဂဲ, အိဉ်ဒီးတဂဲသး ဃံဃူ, တဂဲ သံကွဲတဂဲအါအါ ဒီးတဂဲသးစဲလါအဝဲသ့ဉ်အတဂဲလဲၤခီဖျိုအပူဒီးပုၤလါ အဝဲသ့ဉ်ထီဉ်ဘဉ်ဝဲတဖန်န့ဉ်လါ. ဘဉ်သ့ဉ်သ့ဉ် အဝဲသ့ဉ်ကဟံးစုန့ဉ်ကျဲတဂဲလိာ်ကွဲ, တီခိဉ်ရိဉ်မဲတဂဲလိာ်ကွဲ, မ့တမ့ၢ် ကွဲထံကွဲဆဲး ပုၤဖိသ့ဉ်တဖန်အတဂဲလိာ်ကွဲဒုဉ်လါအနီၢ်ကစၢ်ဒုဉ်အပူ န့ဉ်လါ.

မ့ာ်ပုါဖိသုာ်တဖုာ်မာလိန့ာ်တဂ်ဂဲလိာ်ကွဲအကတိာ်လဲာ်.

တဂ်ဂဲလိာ်ကွဲဟ့ာ်လီါ ပုါဖိသုာ်တဖုာ်ဒီးတဂ်ခွဲဂ့ုယာ်ဘုာ်တဖုာ် လါကတဲတဂ်ဒီး သံကွဲာ်တဂ်သံကွဲာ်တဖုာ်, သ့ာ်ထီာ်ဒီးမာလိသုာ်ဒီး ဒီးဝါဩဒီးကျိာ်, တဂ်သုာ်ကွဲးသုဖး, နီာ်ဂံာ်ဖျါာ်တဖုာ်ဒီးပုါတဝါတဂ်ဂဲလိာ်မ့ာ်လိာ်တဂ်သုာ်တဖုာ်န့ာ်လီါ. ဒီဖျိုတဂ်ဂဲလိာ်ကွဲ, ပုါဖိသုာ်တဖုာ်မာလိန့ာ်တဂ်ဂဲလိာ်ကွဲဒီးတဲသကိးတဂ်ဒီလဲာ် ဒီး ဘုာ်ထွဲဒီးပုါအဂါတဖုာ်န့ာ်လီါ.

ပုါဖိသုာ်တဖုာ်စူးကါစုာ်ကီး အဝဲသ့ာ်အတဂ်ဆိမိာ်မ့ာ်လါ ကမာကဲထီာ်လိာ်ထီာ်တဂ်လါ အဝဲသ့ာ်ကွဲာ်ထံကွဲာ်ဆဲးတုာ်ဝဲတဖုာ်, အဒိ-

- မာဒီးတဂ်ကတဲာ်ကတိာ်အိာ်တဂ်အိာ်
- ကွဲာ်ထွဲဖိသုာ်ဆဲး
- ကဲပုါမာသံမ့ာ်အူ, ကသံာ်သရဲာ် မ့တမ့ာ် ပုါဆါတဂ်ဖိ.

တဂ်အဲါမာစါပုါဖိသုာ်လါ ကမာလိန့ာ်တဂ်လါကန့ာ်ပာ် ဒီးန့ာ်ပာ်အဝဲသ့ာ်အတဂ်လဲါဒီ ဖျိုအန့ဆါာ်ခိာ်ဃါဒီးအဝဲသ့ာ်အပုါတဝါန့ာ်လီါ.

“တဂ်ဒီးန့ာ်တဂ်ဂဲလိာ်ဒီပူန့ာ် အရ့ဒိာ်လါကမာသုာ်ညါတဂ်လါအလီါဆီလိာ်သးဒီးတဂ်ထံာ် တဂ်ဆိကမိာ်တဖုာ်, ပုာ်ပုာ်ဒီးတဂ်သုာ်ညါန့ာ်ပာ်လါအဘုာ်ထွဲဘုာ်ဃးလိာ်သးဒီးဟီာ် ခိာ်ဒီဘုာ်အတဝါန့ာ်လီါ. တဂ်ကြါးဆိာ်ထွဲပုါဖိသုာ်တဖုာ်လါကဟ်လုာ်ဟ်ပုါတဂ်ဒီးလိာ်သးတဖုာ်ဒီးတဂ်လီါဆီ တဖုာ်လါပုါနီာ်တဂ်စုာ်ဒီးကရူာ်တဖုာ်အဘုာ်စါ, ဒီးကယူးယီာ်ဟ်ကဲတဂ်ထံာ်တဂ် ဆိကမိာ်လါအလီါဆီလိာ်သးတဖုာ်န့ာ်လီါ.”

- VEYLD, 2016, pg. 18

ဖဲန့ဖိဂဲလိာ်ကွဲအခါ, အဝဲသ့ာ်ကမာဘုာ်လိာ်ဖိမဲတဂ်ဘျါတဖုာ်လါ ကမာစါအဝဲ သ့ာ်လါကမာလိန့ာ်တဂ်ဟ်သ့ာ်ဟ်သးလါပုါအဂါတူာ်လိာ်ဝဲသ့န့ာ်လီါ. အဒိ, ပုါဖိသုာ်ကဒူးအိာ်ထီာ်တဂ်ဘျါတဖုာ်လါ ကအိာ်ခိးတဂ်လါကဟဲတုါလါ အဝဲသ့ာ်အတီါလါကဒီးစုာ်ပုာ်န့ာ်လီါ. တဂ်ပုါပုါဖိသုာ်တဖုာ်လါကန့ာ်လီါပုာ်ဃုာ်လါ တဂ်ဒူးအိာ်ထီာ်တဂ်ဘျါတဖုာ် လါအမာစါပုါကီးဂါဒီးလါ ကအိာ်ပုါပုါဖျဲးဖျဲး, တဂ်ကွဲာ်ထွဲတဂ်ပီးတဂ်လီါဒီးတဂ်ဆိာ်ထွဲ မာစါတဂ်တီါတြါဒီးတဂ်ထဲသီးတုါသီးန့ာ်, ကမာစါအဝဲသ့ာ်အတဂ်ဆိကမိာ်ဒီး တဂ်သုာ်လီါ တဂ်ဂဲလိာ်ကွဲတဖုာ်, ဒီးဆိာ်ထွဲမာစါအဝဲသ့ာ်အတဂ်ဒိာ်ထီာ် ထီထီာ်လါတဂ်ဆဲးကျိးတဲသကိးတဂ်ဒီးပုါတဝါတဂ်ဂဲလိာ်မ့ာ်လိာ်တဂ်သုာ်တဖုာ် ဃုာ်ဒီးတဂ်သုာ်ကွဲးသုဖး တဂ်သုာ်တဖုာ်န့ာ်လီါ.

လါတဂ်ဂဲလိာ်ကွဲအပူါ, ပုါဖိသုာ်တဖုာ်သ့ာ်ထီာ်အဝဲသ့ာ်အတဂ်သုာ်ညါန့ာ်ပာ်လါအိာ် ဟ်စါလဲာ်တဖုာ်ဒီးတဂ်ထံာ်တဂ်ဆိကမိာ်တဖုာ် လါကျဲအသီဒီးလီါသးစဲတဖုာ် သ့န့ာ်လီါ.

ပုါဖိသုာ်တဖုာ်ကဲဂဲဝဲါဂဲါက့တဂ်ဟူးတဂ်ဂဲါတနီါတလီါလီါ, တဂ်မာလဲာ်လါအလီါ ဘုာ်ယီာ်တဖုာ်ဒီးတဂ်မာလိမာဒီးဒီးတဂ်မာလိထံသးတဂ်သုာ်တဖုာ်, ဒ်အမ့ာ် -

- ထီာ်ဆူတဂ်ဖးထီါလါအဝဲသ့ာ်အနီာ်ကစါဒဲာ်ဝဲ
- ဂဲါလိာ်ကွဲကွဲးစီတဂ်ပုါပုါတဂ်ဂဲါလိာ်ကွဲတဖုာ်
- ကူသီးထီာ်အနီာ်ကစါအကူအသီးဒဲာ်ဝဲ မ့တမ့ာ် ဆုကးဖးထီါတဖုာ်
- ကါယာ်အသးလါတဂ်တီါအိာ်အိာ်အဖီခိာ်
- စူးကါထဲးရဲးလါအဝဲသ့ာ်အနီာ်ကစါဒဲာ်ဝဲ
- စံာ်တကျဲါခိာ်
- ဆိာ်အနီာ်ကစါဒဲာ်ဝဲအသးလါအစုာ်ပုာ်အဖီခိာ်.

တဂ်မာနုါတဖုာ်အံါ, ဒိာ်မ့ာ်ဂုါ ဆဲးမ့ာ်ဂုါ, မ့ာ်တဂ်လါအမာမဲသ့ာ်မဲသးပုါဖိသုာ်, အဝဲသ့ာ်အဟံာ်ဖိဃီဖိဒီး ပုါကူာ်ဘုာ်ကူာ်သ့တဖုာ် လါအဆိာ်ထွဲမာစါအဝဲသ့ာ် အတဂ်မာလိမာဒီးန့ာ်လီါ.

တဂ်ဂဲလိာ်ကွဲဟ့ာ်လီါပုါဖိသုာ်တဖုာ်ဒီး တဂ်ခွဲတဂ်ယာ်လါက- မာလဲါကပီါ, မာနုါ တဂ်, မာန့ာ်တဂ်, မာကမ့ာ်တဂ်, မာလိကွဲာ်တဂ်, မာကွဲာ်တဂ်တဂ်ကျဲါ မ့တမ့ာ် တဂ်သုာ်တဖုာ်အသီတဖုာ်, ဒူးအိာ်ထီာ်တဂ်ထံာ်တဂ်ဆိကမိာ်တဖုာ် ဒီးမာန့ာ်တဂ်သုာ်တဖုာ်ဒီး တဂ်သုာ်ညါန့ာ်ပာ်အသီတဖုာ်န့ာ်လီါ.

တဂ်ဂဲလိာ်ကွဲမ့ာ်တဂ်လါန့ဖိမာလိန့ာ်တဂ်ဒီလဲာ်န့ာ်လီါ.

တဂ်ဂဲါဒီးသန့ါ

Department of Education and Training, 2016. *Victorian Early Years Learning and Development Framework.*